

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Teemapohjaisen kylämatkailun kehittäminen
– valtakunnallinen koordinaatiohanke nro 5491

LOPPURAPORTTI
30.4.2012

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

SISÄLLYS

	sivu
1 PERUSTIEDOT HANKKEESTA.....	3
2 YHTEENVETO.....	4
3 RAPORTTI.....	7
3.1 Hankkeen tavoitteet:	
a. Ylemmän tason tavoitteet.....	7
b. Hankkeen tavoitteet.....	7
3.2. Hankkeen toteutus:	
c. Toimenpiteet.....	8
d. Aikataulu.....	25
e. Resurssit.....	25
f. Toteutuksen organisaatio.....	25
g. Kustannukset ja rahoitus.....	26
h. Raportointi ja seuranta.....	27
i. Toteutusoletukset ja riskit.....	27
3.3. Yhteistyökumppanit.....	28
3.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset.....	29
4 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI.....	32
LIITE Ohjausryhmän lausunto hankkeesta.....	34

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

1 PERUSTIEDOT HANKKEESTA

NIMI	Teemapohjaisen kylämatkailun kehittäminen – Valtakunnallinen koordinaatiohanke nro 5491
HALLINNOIJA	Lomalaidun ry
AJANKOHTA	1.4.2009–30.4.2012
RAHOITUS	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallinen osio
PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ	Susanna Kulmala 1.4.2009–30.9.2010 Synne Nordström 16.8.2010–30.4.2012
LOPPURAPORTIN TEKIJÄ	Synne Nordström

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

2 YHTEENVETO

Kylämatkailulla tarkoitetaan kylän, kylän matkailuyritysten ja kylän matkailua tukevien yhdistysten yhteistä ponnistusta matkailun kehittämiseksi; kylän omat vahvuudet kootaan yhteen. Kylämatkailun tavoitteena on matkailun muuttaminen maaseudun kylissä kohti tuottoisaa liiketoimintaa, kylien elävöittäminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Kylämatkailun kehittämisen tavoitteen taustalla on ajatus matkailun tarjoamista mahdollisuuksista lisäansioihin ja sivuelinkeinon muillekin kuin matkailualan yrittäjille. Kyläläiset, maisema, ympäristö, perinne, historia ja ilmapiiri ovat osa myytävää matkailutuotetta. Kehittämisessä yhdistyy elementtejä sekä matkailun että maaseudun kehittämisestä.

Tällä valtakunnallisella koordinaatiohankkeella on toteutettu Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Matkailun teemaryhmän kylämatkailun kehittämisteemaa. Teemassa yhdistetään kylien kehittämisen ja maaseudun kehittämisen osaaminen, ja otetaan huomioon kaikki kestävän kehityksen ulottuvuudet.

Hankkeessa tavoiteltiin kylien matkailutoiminnan pitkäjänteisen toiminnan mallia, joka mahdollistaisi matkailun kehitystyön myös hankkeen päättymisen jälkeen. Kehittämisen lähtökohtana oli se, että kyliin tulevat matkailijat nähdään koko kyläyhteisön vieraina, ja matkailijat tuovat toimeentuloa ja hyvinvointia koko kylälle.

Valtakunnallinen kylämatkailun koordinaatiohanke on kolmen vuoden aikana johtanut ja koordinoanut kuudentoista pilottikyläksi valitun kylän kehittymisprosessia. Hankkeen avulla kyliä pyrittiin kehittämään kokonaisvaltaisesti. Kehittämisen painopisteet olivat: 1) kylämatkailun toimintamallin kehittäminen: hyvien yhteistyötapojen- ja kumppaneiden löytäminen kylien sisällä ja kesken, 2) tuotekehitys ja markkinakanavien selvittäminen: kansallisten tuotemoduulien rakentaminen ja yhdistäminen mm. valtakunnallisiksi kiertomatkatuotteiksi sekä markkinoinnin koordinoiminen erityisesti kansainvälisille markkinoille sekä sähköisten myyntikanavien selvittäminen 3) tiedonvälitys ja osaamisen lisääminen: tutkimustiedon ja koulutusmoduulien kerääminen ja välittäminen alueille sekä tehokas tiedottaminen alasta.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Ohjelman käynnistymisestä, sen tavoitteista ja kansallisen ja alueellisen toiminnan suhteesta tiedotettiin jo syksyllä 2007, jolloin myös otettiin vastaan ilmoittautumisia pilottikyliksi. Kylämatkailuohjelman pilottikylät valittiin tammikuussa 2008. Pilottikyliksi valikoitui 48 kylän joukosta seuraavat 12 kylää: Vuonisahti (Pohjois-Karjala), Möhkö (Pohjois-Karjala), Veskansan kylät (Etelä-Savo), Sonka (Lappi), Ruhtinansalmi (Kainuu), Pohjoisen Kuhmon kylät (Kainuu), Leineperi (Satakunta), Himos-kylät (Keski-Suomi), Ypäjä (Häme), Peräseinäjoen kylä (Etelä-Pohjanmaa), Syvänniemi (Pohjois-Savo) ja Velkua (Varsinais-Suomi). Syksystä 2010 lähtien kehittämistyöhön liitettiin 4 uutta pilottikylää: Kalkkinen (Häme), Killinkoski (Pirkanmaa), Lohjan Saaristo (Uusimaa) ja Kukkola (Lappi).

Kuva 1. Hankkeen 16 pilottikylää

Yhteensä, näiden 16 kylien toimintaympäristössä, toimii 82 majoituspalvelujen tarjoajaa, 71 ruokapalvelun tarjoajaa ja yli sata ohjelma- ja tukipalvelujen tarjoajaa. Lisäksi kylissä toimii satakunta erilaista yhdistystä ja verkostoa, jotka joltain osin ovat olleet mukana toiminnassa ja ovat kuuluneet näin hankkeen kohderyhmään.

Kyliä valinnan perusteina pidettiin, että kylissä oli jo

- aktiivista matkailuyrittäjyyttä ja matkailulliset peruspalvelut kuten majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalvelut
- mielekästä tekemistä, jotta matkailija voi viipyä useampiakin päiviä

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

- pitkäjänteistä kylän kehittämistä
- eri alojen osaajien olemassa oleva rinki, joka yhdessä muodostaa suuremman toimintayksikön ja toteuttaa palvelut matkailijoille
- tahtotila tehdä yhdessä asioita

Hankkeessa mukana olleet 16 pilottikylää ovat tuoneet hyödyllistä ”empiiristä” tutkimustietoa siitä miten kyläyhteisön yhteistyö toimii eri puolilla Suomea. Yleisesti voidaan sanoa, että matkailu nähdään varteenotettavana ja tervetulleena elinkeinona maaseudun kylissä. Tosiasia kuitenkin on, ettei matkailua voida kehittää tuloksellisesti tai kannattavasti pelkästään harrastelijavoimin. Matkailun kehittäminen vaatii ammattitaitoa, pitkäjänteisyyttä, tavoitteellista suunnitelmallisuutta, ja ennen kaikkea, riittävästi resursseja. Matkailun kehittämisessä on aina otettava huomioon matkailun omat lainalaisuudet. Tämä pätee myös kylämatkailussa.

Paikallislähtöinen kylämatkailu on pyrkinyt noudattamaan kaikkia kestävän kehityksen kolmea periaatetta. Sosiaalinen kestävyys syntyy paikallisuudesta ja paikallisen kulttuurin ja elämäntavan kanssa sopusoinnussa harjoitettavasta yritystoiminnasta. Taloudellista kestävyyttä parannetaan, kun tuotetaan matkailutuotteita sellaisilla tuotantotavoilla, että mahdollisimman suuri osa liikevaihdosta jää hyödyntämään ja työllistämään alueen asukkaita. Matkailu tuo toimeentuloa ja lisäansioita paitsi matkailuyrittäjille myös kyläkauppiaalle. Ekologinen kestävyys otetaan huomioon kaikessa tuotteistamisessa ja yritysten toiminnassa.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

3 RAPORTTI

3.1. Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet

Hanke tuki Suomen matkailustrategian tavoitteita, joiden mukaisesti Suomi voi parhaiten erottautua kilpailijoista tuomalla esiin vahvasti ainutlaatuisen luonnon, puhtaan veden, kulttuuriperinnön ja suomalaisen tavan tehdä asioita.

Hanke tuki Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2009–2013 tavoitteita. Ohjelmassa todetaan muun muassa, että matkailussa myös suurten matkailukeskusten ulkopuoliset maaseutualueet voivat päästä myönteisen kasvun imuun verkottumalla majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmanpalveluillaan keskenään sekä keskusten yrittäjien kanssa. Ohjelma nostaa esiin suomalaisuuden luotettavuutena, teeskentelemättömänä vieraanvaraisuutena, ystävällisenä palveluna ja tapana toimia. Nämä kaikki voidaan liittää kylien matkailutarinoihin.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007–2013 mukaan edistetään erityisesti maaseutumatkailutuotteiden saattamista kansainvälisille markkinoille.

b. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli yhdistää kylien kehittämisen ja matkailun kehittämisen osaaminen tuottoisaksi liiketoiminnaksi. Tavoitteena oli valittujen pilottikylien kehittämistoiminnan valtakunnallinen koordinoiminen sekä tiedon ja toimintatapojen levittäminen ja käytäntöön soveltaminen.

Hankkeen konkreettiset tavoitteet:

- Sitouttaa ja vastuuttaa kylien toimijat verkostomaiseen matkailun kehittämistyöhön, aktivoida kylien yrittäjiä ja kolmannen sektorin toimijoita.
- Verkottaa kyliä keskinäiseen toimintaan, oppimiseen, tiedottamiseen ja toisten tukemiseen
- Luoda kriteerit kylien matkailupalvelujen määrälliselle ja laadulliselle tasolle ottaen huomioon kansainvälisten matkanjärjestäjien ja matkailijoiden odotukset
- Selvittää säännöt, joilla kolmas sektori voidaan ottaa mukaan ammattimaisesti tuotettaviin ja myytäviin matkailutuotteisiin

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

- Luoda laadukkaiden kotimaisten matkailukylien verkosto ja liittää se eurooppalaiseen kylämatkailuverkostoon
- Luoda matkailuun panostaville kylille jatkuvan kehittämisen malli pilottikylien kautta
- Kasvattaa kansainvälisten matkailijoiden määrää ja matkailusta saatavaa tuloa ja sitä kautta luoda hyvinvointia ja vireyttä kylille.
- Luoda kylämatkailun kehittäjien yhteistyöverkosto ja edistää hyvien käytäntöjen levittämistä.
- Lisätä aitoa ammattimaista osaamista ja toteuttaa testattuja laadukkaita tuotteita, joissa osatuottajina voi olla myös kyläläisiä.
- Vahvistaa kylän erityispiirteisiin pohjautuvaa matkailuteemaa, sen tuotteistamista ja kansainvälisille markkinoille saamista.
- Lisätä yrittäjyyden edellytyksiä kylissä

3.2 Hankkeen toteutus

Valtakunnallinen hanke on pääasiallisesti toiminut kylämatkailun kehittämisen moottorina, suunnan näyttäjänä ja kylien verkostona, jossa hyvä käytäntöjä vaihdettiin ja yhteistä osaamista lisättiin. Toimenpiteiden alueellisesta toteutumisesta ovat vastanneet kyläkoordinaattorit ja kylien paikalliset kehittämishankkeet.

c. Toimenpiteet

Hankkeen toiminta keskittyi pääasiassa kolmeen erilliseen päätoimenpidekokonaisuuteen:

1. Kylämatkailun toimintamallin luominen
  - Hyvien yhteistyötapojen löytyminen kylässä
  - Kolmannen sektorin mukanaolon haasteiden selvittäminen
  - Pilottikylän omaleimaisen matkailuteeman valitseminen
  - Kylämatkailun laatuksiteerien luominen
  - Kummioppilaitostyöhön kannustaminen ja yhteistyökumppaneiden kartoittaminen
  - Kansainvälisten kylämatkailukonseptien kartoitustyö

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

2. Tuotekehitys ja markkinakanavien selvittäminen

- Tuotekriteerien laatiminen
- Kylien tuotteistusprosessin tukeminen, tuotetestaus
- Kylien tarinat tuotteiksi
- Sähköinen tuotteistuskortti
- Kiertomatkatuotteiden kehittäminen kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille
- Jälleenmyyntikanavien selvittäminen
- Sähköiset jakelukanavat selvitystyö

3. Tiedonvälitys ja osaamisen lisääminen

- Kylien kehittäjien tilaisuudet
- Valtakunnalliset kylämatkailuseminaarit
- Palaute- ja seurantajärjestelmä
- Opintomatka Irlantiin 21-25.9.2010
- Hankkeesta tiedottaminen
- Mökkeilystä Metsäkellintään - Lehdistöpäivä Kalkkisiin

1 Kylämatkailun toimintamallin luominen

Kylien suurimpia haasteita ovat toimivan toimintamallin löytäminen; kuinka yhteistyö organisoidaan kyläyhdistyksen, matkailuyrittäjien ja muiden kylätoimijoiden kesken? Millä keinoin saadaan kaikki puhaltamaan yhteen hiileen yhteisen päämäärän eteen ilman, että yksi yksittäinen henkilö uupuu työtaakan alle.

Hyvien yhteistyötapojen löytäminen kylässä

Yhtä ainoata, oikeata kylämatkailumallia ei ole olemassa, vaan paras ja toimivin malli syntyy aina kyläkohtaisesti ja riippuen useasta eri tekijästä. Minkä verran kylässä on matkailuyrittäjähenkeä ja minkä verran he ovat tottuneita tekemään yhteistyötä keskenään? Miten kyläyhdistys ja yhteistyö kylässä toimii? Onko paikallista kehittämishanketta ja hankevetäjää? Miten kunta tukee matkailun kehittämistä? Tai alueen Leader-toimintaryhmä?

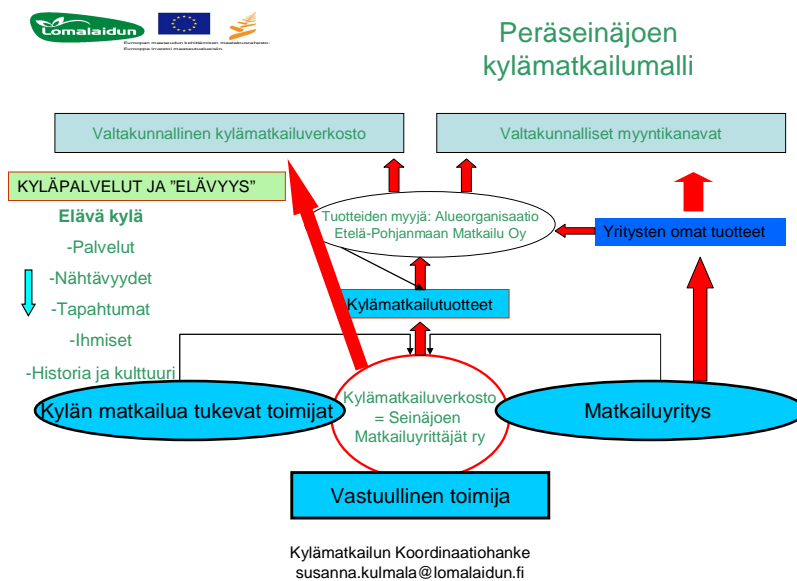
Muutamia hyviä benchmarking-esimerkkejä löytyy nykyisestä pilottikyläverkostosta. Vuonislahdessa perustettiin Vuonis-osuuskunta vastaamaan kylämatkailutuotteiden myynnistä ja markkinoinnista.

Peräseinäjoella taas merkittävänä tekijänä ja tukena on alueorganisaatio Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy, jossa on oma henkilö vastaamassa kylämatkailusta ja joka osallistuu tiiviisti kylämatkailun kehittämiseen kyläväen kanssa. Ideaalitalanne olisikin jos jokaisen pilottikylän alueelta löytyisi Etelä-Pohjanmaan kaltainen matkailun alueorganisaatio, joka aktiivisesti ja aidosti tukisi kylämatkailun kehittämistyötä.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Lisäksi Peräseinäjoki on onnistunut siinä, missä useat muut kylät ovat epäonnistuneet: Kylämatkailu on monessa kylässä ollut yhden ainoan paikallisen hankevetäjän käsissä, ja kun hanke on loppunut, on koko kylämatkailun kehittäminen loppunut siihen. Peräseinäjoella sen sijaan, on hankevetäjien lisäksi erinomainen matkailuyrittäjien puheenjohtaja joka on aktiivisesti toiminut taustalla, ikään kuin hankkeiden ”liimana”; joka on pitänyt huolta ja kantanut vastuuta siitä että kylämatkailun kehittäminen jatkuu seuraavassa hankkeessa siinä missä edellinen hanke on päättynyt. Kylämatkailun kehittyminen edellyttääkin vahvoja persoonia ja johtajuutta.

Kuva 2. Kulmala S. 2010. Peräseinäjoen kylämatkailumalli

Peräseinäjoen koordinaatiohankkeen I:n aikana hioutunut nykyinen kylämatkailumalli voi toimia hyvänä esimerkkinä ja edelläkävijänä monelle kylälle:

- Vastuullinen kylämatkailutoimija on Seinäjoen Matkailuyrittäjät ry
- Yhteisten tuotteiden rakentamisesta vastaa Seinäjoen Matkailuyrittäjät yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:n kanssa
- Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:ssä on kylämatkailusta vastaava henkilö
- Päävastuu tuotteiden rakentamisesta on alueen yrityksillä
- Kylän yhdistykset tarjoavat puitteita, tapahtumia ja vierailukohteita Etelä-Pohjanmaan Matkailun paketoitavaksi alueen yrityksille
- Uusia tuotteita ideoidaan jatkuvasti
- Markkinointiviestintään panostetaan yhteisistä varoista ja sitä toteutetaan yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:n kanssa
- Mikäli asiakkaalta tuleva tarjouspyyntö koskee kahta tai useampaa toimijaa, se toimitetaan Etelä-Pohjanmaan Matkailun Oy:n hoidettavaksi

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kylämatkailumallin löytymisen haasteista osoittaa myös se tosiasia, että vasta hankkeen loppupuolella on syntymässä pilottikyläverkoston kolmas kylämatkailun ”virallinen” toimintamalli, Vuonislahden ja Peräseinäjoen lisäksi. Pilottikylä Syvänniemen matkailutoimijat ovat vastikään perustaneet matkailuosuuskunnan, joka lähtee käyntiin kevään 2012 aikana.

Kylän toimintamalli ei siis synny hetkessä, muutaman yhteispalaverin tuotoksena. Kylälle sopiva toimintamalli syntyy vähitellen kylämatkailun tuotteistamistyön edetessä. Hyvät yhteistyötavat kehittyvät ajan mittaan, pikkuhiljaa, ja konkreettisen kehittämistyön edetessä. Jokainen kylä, joka jatkaa kylämatkailutuotteiden kehitystyötä tulee ajan mittaan löytämään oman toimintamallinsa: oikeat yhteistyötavat, toimijat ja verkostot kestäväan ja pitkäjänteiseen matkailun kehittämiseen.

Kolmannen sektorin mukanaolon haasteiden selvittäminen

Kylämatkailun kehittämisen päämääränä on mm. matkailun muuttaminen tuottoisaksi yritystoiminnaksi kylissä. Miten sitten kylien kolmas sektori mahtuu siihen kuvioon mukaan? Melko haasteellista, väittää syyskuussa 2010 valmistunut opinnäytetyö aiheesta ”Kokemuksia kolmannen sektorin ja matkailuyritysten välisistä yhteistyöongelmista”. Valtakunnallinen kylämatkailuhanke oli opinnäytetyön toimeksiantajana ja työn toteuttajina Mikkelin Ammattikorkeakoulun Matkailun koulutusohjelman kaksi opiskelijaa. Opinnäytetyön kohdekyliksi valittiin Vuonislahti, Himos ja Syvänniemi. Tavoitteena oli selvittää, minkälaisia konkreettisia ongelmia ilmenee kun kolmas sektori on mukana tuottamassa matkailupalveluita.

Matkailuyrittäjien näkökulmasta ongelmat kolmannen sektorin kanssa olivat erityisesti:

- Epävarmuus; kannattaako tehdä yhteistyötä kyläyhdistyksen kanssa
- Ammattimaisuuden puute
- Henkilöriidat

Matkailutuotteiden myyjän/välittäjän näkökulmasta ongelmat olivat erityisesti:

- Vastuuasiat ja epäselvä työnjako
- Yhdistystoiminnan hitaus
- Ammattimaisuuden puute
- Huono tiedonkulku
- Alv-velvollisuus

Opinnäytetyössä tuli myös esille, että kolmatta sektoria askarrutti tapahtumien hyödyn epätasainen jakautuminen yhdistysten ja yrittäjien kanssa. Yhdistyksissä pelättiin sitä, että konkreettinen hyötyjä kylän tapahtumista ja erikoisosaamisesta on ainoastaan kylän matkailuyritys.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Pilottikylän omaleimaisen matkailuteeman valitseminen

Useassa kylässä kylän omaleimainen matkailuteema on ollut vallitsevana vetovoimatekijänä jo pitkään. Esimerkiksi Ypäjälle ei äkkiseltään voisi ajatella juurikaan muuta teemaa kuin hevosiin liittyvä. Kukkolassa taas lippoaminen, vuosisatoja vanha perinne, on itsestään selvä aihe kylän kylämatkailutuotteissa.

Kylän matkailuteeman valitseminen ja kirkastaminen tarkoittaa ennen kaikkea kylän vahvuuksien ja erityispiirteiden esiin nostamista. Tavoitteena ei niinkään ole keksiä uutta mullistavaa, vaan pohtia, mitkä ovat ne kylän ainutlaatuiset piirteet liittyen luontoon, kulttuuriin, historiaan tms. Kaikissa kylissä teeman valitseminen ei ole ollut kovin yksinkertaista, usein on myös valinnanvaraa useiden teemojen välillä.

Valtakunnallisen hankkeen järjestämässä tuotteistustyöpajoissa syksyllä 2010 lähdettiin konkreettisesti valitsemaan kyläkohtaisesti selkeätä teemaa ja tuotteistamaan kylien vahvuuksista kylämatkailutuotteita eri kohderyhmille.

Aina matkailuteemaa ei valita ympäristön vahvuuksista vaan muut seikat ohjaavat. Esimerkiksi Kalkkisten kylä päätti tuotteistustyöpajassamme tehdä nimestään tuotteen: Kalkkisten Kymppi on kylämatkailutapahtuma, joka toteutui ensimmäisen kerran 3.9.2011. Alun perin ajatus oli toteuttaa liikuntatapahtuma ”iäkkäille” liikuntaharrastajille, mutta tapahtuman suunnittelutyön edetessä kohderyhmäksi valittiin ”vauvasta vauriin” -liikkujat. Tilaisuus ylitti kaikki osallistujaodotukset. Tavoitteena oli saada 300 ihmistä paikalle, mutta tilaisuus keräsi paikalle yli 500 osallistujaa. Tilaisuudesta vastasivat kyläyhdistys, alueen matkailuyrittäjät ja muut toimijat kylässä.

Kylämatkailun laatukriteerien luominen

Kylämatkailuhankkeen tavoitteena oli luoda sopivat laadun ja kestävän matkailun kriteerit hyödyntäen jo olemassa olevia järjestelmiä ja yhteistyökumppaneita.

Laadun osalta on panostettu mm. räätälöimällä ja toteuttamalla yhteistyössä Matkailun Teemaryhmän ja JAKK Jalasjärven kanssa Palvelua Sydämellä – matkailupalvelija valmennus kylämatkailuun sopivaksi.

Palvelua Sydämellä valmennuksen sisällön runko pohjautuu PS-verkoston luomaan pohjaan, joka testattiin Jyväskylässä alkuvuodesta 2010. Tämän pohjan pohjalta projektipäällikkö rakensi kylämatkailuun sovellettavan koulutuksen rungon yhteistyössä JAKK Jalasjärven ja Matkailun teemaryhmän kanssa. Koulutuksen sisältöön rakennettiin myös yksi moduuli, joka tulee aina koskemaan koulutettavaa kylää.

Valmennus pilotoitiin Peräseinäjoella 10.4.2010. Valmennuksesta vastasi JAKK Jalasjärvi.

Myös OutdoorsFinland-hankkeen laatukriteerit kesäaktiviteeteille ovat hyödynnettävissä, kuten myös MEKin laatukriteerit kansainvälisiä markkinoita varten.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kummioppilaitostyöhön kannustaminen ja yhteistyökumppaneiden kartoittaminen

Hankesuunnitelman kummitoiminnan ajatuksena on ollut että kullekin kylälle löytyisi matkailualan kummioppilaitos kylämatkailun kehittämisen yhteistyökumppaniksi.

Näin ollen oppilaitokset sitoutuisivat pitkäjänteiseen kehittämistyöhön, jolloin myös opiskelijoiden projekti- ja opinnäytetyöt voisivat edistää kylän kehittymistä. Joillakin kylillä on jo toimivaa yhteistyötä alueen oppilaitoksen kanssa. Esimerkiksi Syvänniemellä opiskelijat ovat osallistuneet niin tuotteiden ideointiin kuin toteuttamiseen. Myös historiaan pohjautuvien ruokatuotteiden kehittämisessä on ollut apua alan ammattioppilaitoksista. Lisäksi on mainittava Syvänniemen kyläyhdistyksen yhteistyö ympäristöalan oppilaitosten kanssa.

Kokonaisuudessaan pilottikyläverkoston yhteistyö matkailualan oppilaitosten kanssa ei ole edennyt suunnitelmien mukaisesti, ja asia on nostettu esille kylien kehittäjien tapaamisissa useaan kertaan.

Kansainvälisten kylämatkailukonseptien kartoitustyö

Toimintasuunnitelman mukaisesti hanke käynnisti kesällä 2009 tarjouskilpailun eurooppalaisten kylämatkailumallien kartoitustyöstä. Hanke käynnisti elokuussa yhteistyön Metsämatkat Oy:n Mirja Nylanderin kanssa. Toimeksiantosopimuksen mukaisesti tehtävänä oli laatia kansainvälisten kylämatkailukonseptien kilpailija-analyysi. Selvitystyö sisälsi vähintään kolmen eurooppalaisen kylämatkailukonseptin rakenteen selvittämisen. Selvitystyön kohdemaiksi valittiin Italia, Itävalta ja Irlanti ja tavoitteena oli löytää tietoa, hyviä esimerkkejä ja käytänteitä suomalaiseseen kylämatkailun käytännön kehittämiseen.

Esimerkiksi Italiassa on kylämatkailun nimellä kehitetty matkailua vasta 2000-luvulla muutamissa EU-rahoitteisissa kansainvälisissä verkostohankkeissa. Toisaalta matkailusta kylissä on Italiassa pitkät perinteet, esimerkiksi yksi Euroopan vanhimpia pyöräilyseuroja Touring Italia, kehitti jo 1900-luvun alussa pyöräilykiertomatkoja kylistä kyliin.

Mirja Nylanderin raportin mukaan Italian kylämatkailullisia vahvuuksia ovat:

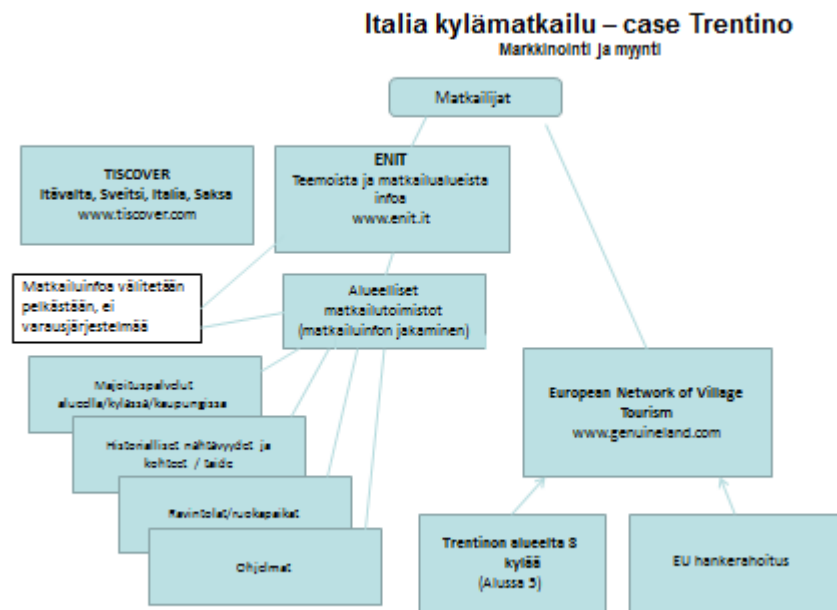
- Kyläläiset rakastavat itse intohimoisesti rikasta paikallista ruokakulttuuriaan ja erikoisuuksiaan ja tuovat ylpeydellä tämän esille
- Arvokasta kulttuuriperintöä ja taidearteita löytyy myös kylistä ja Italiaan eurooppalaisiin juuriin tutustumaan haluavat kulttuurimatkailijat vierailevat luonnostaan myös kylissä. Kylien ei tarvitse mainostaa erikseen, vaan tämä Italian vahvuus on myös kylien luontainen vahvuus.
- Kylien ja kyläläisten perinteet, uskonnolliset ja perherituaalit sekä paikalliset karnevaalit on avattu julkisiksi. Kun aikaamme leimaavat hiljentyminen, henki-

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

syys ja yhteisöllisyyden kaipuu on Italian kylämatkailu jo nyt vastaus tähän tarpeeseen historiallisine ja uskonnollisine perinteineen ja puitteineen.

- Italialainen temperamentti sallii vieraan henkilön lähestymisen ja pitää sitä jopa toivottavana. Näin matkailijan kokemukset vahvistuvat liitettynä ihmisiin, tiettyyn kylään, elämäntapaan tai kulttuuriin. Osallistuminen ja osallistaminen ovat Italian kylämatkailussa ehdoton ylivoimatekijä.

Kuva 3. Nylander, M. 2009. Italian kylämatkailumalli

2 Tuotekehitys ja markkinakanavien selvittäminen

Kylämatkailun kehittäminen konkretisoituu kylämatkailutuotteissa. Matkailun kehittäminen konkreettisella tasolla, matkailuideoiden toteuttaminen ja jalkauttaminen, on hitaasti etenevä prosessi johon vain käytännön kokeilu ja kokemus tuo tulosta. Kylät ovat monelta osin edelleen jääneet tuotteiden ideoinnin ja toteuttamisen välimaastoon arkaillen tuotteen tuomista markkinoille. Kylämatkailuhanke on omalla toiminnallaan pyrkinyt rohkaisemaan ja tukemaan tätä tuotteistusprosessia alusta loppuun mahdollisimman laaja-alaisesti järjestämällä kyläverkostolle tilaisuuksia ja työpajoja, jossa jaetaan tietoa yhteistuotteiden hinnoittelusta, kannattavuudesta ja markkinointikanavista. Myös uusien tuotteiden tuotetestaustilaisuudet ovat merkittävä osa tuotekehitystyötä.

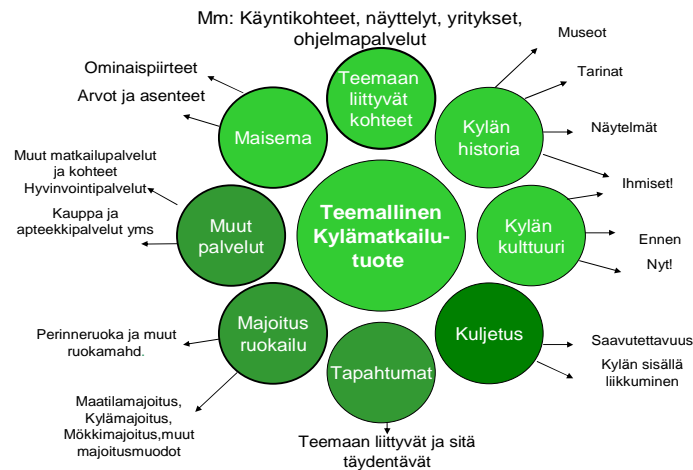
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Tuotekriteerien laatiminen

Tuotteistuksen haasteena on itse ns. kylämatkailutuotteen määritelmän epäselvyys. Jos tavoitteena on luoda kestävää kylämatkailukonseptia, niin myös myytävien ja markkinoitavien kylämatkailutuotteiden täytyy noudattaa tiettyjä kriteerejä:

”Kylämatkailutuote on majoitus-, ruokailu-, tai ohjelmapalvelu tai näiden yhdistelmä, johon on lisätty jotain kylän erityispiirteisiin kuuluvaa, kuten palvelu/elämys/retki/ muu aktiviteetti; joko ohjattuna tai omatoimisesti. Kylämatkailutuote liittyy aina yksittäiseen tai useampaan teemaan kuten luonto, liikunta, historia, kulttuuri, ruoka mm.

Hankkeessa on kylämatkailutuotteen kehittämisessä pyritty johdonmukaisuuteen. Pilot-tikyliä kylämatkailutuotteissa yhdistyy kylän ainutlaatuinen tarina, kylätoimijoiden palvelut sekä matkailuyritysten tuotteet.

Kuva 4. Teemallisen kylämatkailutuotteen osatekijät

Kyliä tuotteistamisprosessin tukeminen, tuotetestaukset

Kylämatkailutuotteistus on koko kylämatkailukonseptin ja hankkeen kulmakivi. Ilman pitkäjänteistä, tavoitteellista ja suunnitelmallista tuotteistusta projektin tavoitteet jäävät puolitehen. Tuotteistus edellyttää konkreettisia toimenpiteitä eri toimintamallien ja koulutusmoduulien lisäksi.

Tuotteistusyöpöjen toteuttamisen tavoitteena oli koko keskeneräisen tuotteistusprosessin ”haltuunotto”, eli kylämatkailutuotteiden luominen, mutta myös määritelmän selkeyttäminen, kiertomatkatuotteiden ideoinnin aloittaminen sekä kylien yhteistyöverkoston tiivistäminen

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Tuotteistukseen liittyvää peruskoulutusta on tarjottu hankkeen aikana eri tapahtumissa ja tilaisuuksissa:

- Työpajat eri paikkakunnilla, aiheina:
  - Kylien kohderyhmien valitseminen
  - Kyläteeman valitseminen
  - Tuotteiden ideointi ja suunnittelu
  - Palveluprosessien kriittiset kohdat & analyysi
  - Asiakaspalautteiden kuntoon saattaminen
  - Myyntikanavat
  - Kansainvälistyminen
- Luennot, käytäntö kylämatkailutuotteissa;
  - Valmismatkalaki
  - Arvonlisävero
  - Hinnoittelu
  - Kannattavuuslaskenta
  - Laatu järjestelmät
  - Yhteistyö matkailualan oppilaitosten kanssa
  - Matkailualan turvallisuuslakimuutokset 1.1.2012 alkaen

Kylien tarinat tuotteiksi

Tarinyöpajoissa on rakennettu tarinoiden kautta kylille tarinallistettuja elämispalveluita ja kehitetty kylämatkailutuotteita entisestään. Kiertomatka-aiheiden ja tarinoiden ympärille on rakennettu elämispalveluita. Näiden kehittämistä käsiteltiin Velkualla toukokuussa 2011 ja Syväniemellä syyskuussa 2011. Työpajojen ohella tuotetettiin kyseisten kylien kylämatkailutuotteiden toimivuutta ja toteutusta. Velkuan kylän kylämatkailutuote Velkua Game liittyy alueen merihistoriaan ja uponneeseen rautafregattiin. Syväniemen kylämatkailutuotteessa perehdytään Syväniemen ympäristöön ja monipuoliseen historiaan lauttamatkan aikana Kuttajärvellä. Muita esimerkkejä teemallisista kylämatkailutuotteista, joita on työstetty hankkeen aikana, ovat mm. Siirtolaisuuden juurilla Peräseinäjoella, Arkkitehti Josef Stenbäckin jalanjäljillä Killinkoskella, Kirkkoveneretki Kalmosärkkään Ruhtinansalmella, Kalkkisten Kymppi -tapahtuma Kalkkissa, sekä Pää- vai Pyrstö -perinnekalastusohjelma Kukkolassa.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kuvat 5. ja 6. Tuotetestausta Syväniemellä

... ja Velkualla

Kuva 7. Kutsu Hermalan Kylän Pitoihin

Kylämatkailuverkoston uusi kylämatkailutuote on Lohjan Saariston Hermalan Kylän Pidot. Tuotteen ensiesitys oli 19.4.2012 jolloin kylämatkailuverkosto kävi testaamassa tuotteen toimivuutta. Hermalan kylän pidot perustuvat Lohjansaaressa sijaitsevan kylän historiaan ja tarinaan, ja tavoitteena on saada matkailutuote markkinoille kesän aikana. Tuotteen toteutuksesta vastaa lohjalainen matkailuyritys ja joukko Lohjansaaren kyläläisiä.

Sähköinen tuotteistuskortti

Syksyllä 2010 otettiin käyttöön valtakunnallisen hankkeen kehittämä sähköinen kylämatkailun tuotteistuskortti (linkki). Kortin tavoitteena on toimia sähköisenä työvälineenä ja tukena pilottikylien tuotteistusprosessissa. Tuotekorttiin kootaan kaikki tarvittavat faktat tuotekuvauksesta peruutusehtoihin sekä palvelun tuottamiseen liittyvien ali-hankkijoiden tiedoista hinnoitteluun ja myyntiprovisioon. Sähköinen tuotekortti voi jatkossa toimia myös myynnin apuvälineenä eri jälleenmyyjillä. Asiakaskäyttöön korttia ei ole tarkoitettu.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kiertomatkatuotteiden kehittäminen kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille

Useassa pilottikylien yhteisissä tuotteistustilaisuuksissa ja tapahtumissa on pohdittu eri teemallisten kiertomatkatuotteiden kehittämistä. Nykyisestä pilottikyläverkostosta saisi useita mielenkiintoisia kiertomatkoja eri kohderyhmille kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille. Suurin ongelma ja este kiertomatkojen toteuttamiselle ja esille nostamisesta on ollut puute valtakunnallisesta jälleenmyyjätahosta.

Hankkeen aikana on ideoitu ja työstetty seuraavia kiertomatka-aiheita:

- 1) Historialliset tiet & tarinat –kiertomatka kotimaisille bussimatkanjärjestäjille.
Kiertomatka seuraa Suomen tunnetuinta matkailutietä, Kuninkaantietä ja matkalla pysähtyy seuraavissa kohteissa:
Helsinki- Lohjan Saaristo - Mustion Linna – Velkua - Teijon Kylät - Helsinki
- 2) Järvi-Suomen luontomatka-aiheinen kiertomatka kansainvälisille matkailijoille.
Kiertomatkan aikana matkailija tutustuu pilottikylien kulttuuri- ja kesäaktiiviteettitarjontaan. Reitti kulkee seuraavasti:
Helsinki – Niinisaari – Möhkö - Vuonilahti - Syväniemi
- 3) Kylämatkailun kulttuurikierros kotimaisille yksittäismatkustajille.
Kalkkinen – Syväniemi – Killinkoski – Peräseinäjoki – Lohjan Saaristo

Osa pilottikylistä, kuten Peräseinäjoki ja Killinkoski ovat keskenään kehittäneet omat kiertomatkatuotteensa. Työn alla olevan kiertomatkatuotteen kohderyhmänä ovat bus-siryhmät, ja kiertomatkan aikana tarkoituksena on tutustuttaa osallistujat pilottikylien mielenkiintoisten kohteiden tarinoinhin jotka liittyvät mm. siirtolaisuuden historiaan ja Josef Stenbäckin arkkitehtuuriin.

Myös Kuhmon korpikylien livantiira on tehnyt ansiokasta työtä kiertomatkajien ja kylämatkailun kehittämisen eteen. Livantiiran historiakiertoajelu vie matkailijan tutustumaan livantiiran Ypykkään, Hirvivaaraan ja Särkän Niittysaunaan paikallisten oppaiden ja asukkaiden kertomien tarinoiden ohjaamina. Livantiiran kiertoajelun tuotteistustyö on vielä kesken ja edellyttää myös paikallisen, hyvän yhteistyökumppanin löytämistä, joka toimisi kiertoajelun vastuullisena järjestäjänä.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Jälleenmyyntikanavien selvittäminen

Maaseutumatkailun ja myös kylämatkailun suurimpia haasteita on tuotteiden näkyvyys ja saatavuus. Ja toisinpäin, asiakkaalla voi olla vaikeuksia löytää maaseutumatkailukohteemme helposti ja nopeasti yhdestä sähköisestä osoitteesta.

Projektipäällikkö ja Lomalaidun ry neuvottelivat kevään 2011 aikana Go Finland Oy:n kanssa uudesta verkkosivusta, joka kokoaisi kaikki valtakunnalliset maaseutukohteet kategorioittain.

Yhteistyössä GoFinland -tiimin kanssa kehitettiin oman verkkosivuston nimeltä www.gofinland.fi/maalle ja kevään 2011 aikana tästä sivustosta tiedotettiin pilottikylille ja matkailuyrittäjille mahdollisimman laajasti. Lomalaidun ry rahoitti verkkosivuston perusnäkyvyyden. Pilottikylät ja kylämatkailutuotteet saivat sivuston myötä erinomaisen näkyvyyden ja mahdollisuuden tavoittaa GoFinland -etusivun kävijämääriä, viikoittain jopa yli 20.000 kävijän verran.

Näkyvyys [GoFinland.fi/maalle](http://www.gofinland.fi/maalle) -sivustolla on edellyttänyt kuitenkin kyliltä omaa aktiivisuutta ja tuotteiden ajan tasalla pitämistä. Tämä on osoittautunut melkoiseksi haasteeksi eivätkä kylät ole hyödyntäneet tätä mahdollisuutta odotetulla tavalla. Toistaiseksi Lomalaidun ry neuvottelee sivuston ylläpidosta aina vuosittain Go Finland Oy:n kanssa.

Sähköiset jakelukanavat –selvitystyö

Vuoden 2011 aikana hanke toteutti Sähköiset jakelukanavat -tutkimuksen yhteistyössä OutdoorsFinland -hankkeen kanssa. Työ toteutettiin maakohtaisesti viidessä eri maassa: Alankomaat, Iso-Britannia, Ranska, Saksa ja Venäjä.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Suomen aktiviteettitarjonnan – kalastuksen, pyöräilyn, vaelluksen, melonnan, hevosmatkailun sekä Suomen maaseudun kylien käyntikohteiden potentiaalisten asiakkaiden käyttämät sähköiset jakelukanavat eri kohde- markkina-alueiden online-matkailupalveluissa, sosiaalisissa medioissa, ja kuluttajayhteisöissä.

Tutkimuksella selvitettiin mm. seuraavia asioita:

1. valittujen maiden online-matkailupalvelut, sosiaaliset mediat ja aiheeseen liittyvät kuluttajayhteisöt teemoittain: kanavan nimi ja URL-osoite, sivuston kieli, kuka ohjaa palvelua, kuka tuottaa sisältöä
2. sivuston kävijämäärä tai muu mittari sivuston tehokkuudesta ja tunnettuudesta
3. tarkemmin käyttäjäkohderyhmä (palvelun tuottajan määrittelemä tai jos ei tiedossa, oma analyysi)

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

4. sivuston luonne; portaali, myyntikanava, mainospaikkoja, keskustelupalsta, blogi, sosiaalinen media, muu teemakohtainen informaatio (asiasisältö ja/tai tuotesisältö esimerkein)
5. minkälaisista asioista keskustellaan (keskustelupalstoilta pääaiheet hakusanoin)
6. teemakohtainen suuntautuminen, minkä tyyppistä tarjontaa sivulla
7. suurimmat/tärkeimmät sivustolla näkyvät palvelutarjoajat- Suomen kilpailijoiden näkyminen
8. kontaktitiedot yrittäjän yhteydenottoa varten (myynti- tai markkinointitarkoitukseen)
9. kriteerit sivustolle pääsyyn (mitä edellytetään tuotteelta), hinta - miten itse mukaan palvelujen tarjoajaksi; tapa ja hinta
10. oma arvio sivuston tärkeydestä makailun jakelukanavana

Tarjousten pohjalta työn toimittajiksi päätettiin:

Ranskan kartoitus: Finpro, Annaleena Soult

Venäjän ja Iso-Britannian kartoitukset: Sähköinen Liiketoiminta Suomi Oy, Ilkka Kauppinen

Saksan kartoitus: NordicMarketing, Heleena Luusua

Alankomaiden kartoitus: Nordica Travel Net, Jyrki Oksanen

Tutkimus valmistui kokonaisuudessaan lokakuussa 2011, ja tulokset esiteltiin hankkeiden vuosiseminaarissa 2-3.11.2011 Mustiolla.

Matkanjärjestäjien kartoitustyö

Kevään ja kesän 2010 aikana kylämatkailuhanke teetti yhteistyössä Matkailun teemaryhmän kanssa kartoituksen matkanjärjestäjien odotuksista ja kiinnostuksesta kylämatkailutuotteita kohtaan. Kysely lähetettiin 40 matkanjärjestäjälle johon 15 vastasi kyselyyn. Tulosten perusteella selvisi että kiinnostusta maaseutumatkailuun ja lisätietoa erilaisista matkailukohteista ja tuotteista tarvitaan. Samoin toivottiin lisää resursseja PR- ja mediatyöhön oli kyselyn palautteena usealta matkanjärjestäjältä.

Matkailun teemaryhmän erityisasiantuntija Nina Vesterinen esitti kartoituksen tulokset kylämatkailun vuosiseminaarissa Himoksella 26.10.2010:

Kyselyn tuote-ideat olivat:

- Winter holidays in Möhkö village
- Ironworks villages, country living, traces of history: Helsinki/Turku - Fiskars- Leineperi / Pori Yyteri- Syvänniemi- Vuonilahti- Verla
- Active holiday amidst beautiful nature:
Helsinki / Turku - Fiskars- Vaasa, Kuhmo/Lentiira-Möhkö-Repovesi- Helsinki/Turku

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kyselyn vastausten mukaan:

- Kaikilla matkanjärjestäjillä oli jo Suomen kesä- ja talviohjelmaa tuotannossaan
- 2/3 vastanneista piti ohjelmaideoita kiinnostavina
- Toiveena on päästä pois isoista kaupungeista maaseudun rauhaan
- Kulttuuri, historia ja maaseutu kiinnostavat
- Esitetty aktiviteettituote herätti eniten kiinnostusta ja siitä oltiin myös valmiita maksamaan enemmän
- Hotellimajoitus kuitenkin kiinnostavampaa kuin mökkimajoitus
- Kulttuurinähtävyydet tärkeitä ja entistä kiinnostavimpia yhdistettynä luontoon

Lisäpanostuksia tarvitaan myös

- Tarvitaan kuitenkin vielä parempia ja houkuttelevampia esittelyjä (yksi kään ei pitänyt esitettyjä erinomaisina)
- Ei liikaa ohjelmaa yhdelle päivälle eikä liian pitkiä ajomatkoja
- Minimissään 20 % komissioon tulee varautua; matkanjärjestäjien toteuttamaan markkinointiin ja jakeluun

Tulokset heijastavat Suomeen suuntautuvan matkailun nykytilaa

- Lisää tietoa erilaisista ja uusista matkailukohteista ja tuotteista tarvitaan!
- PR ja mediatyöhön panostettava
- Erityisesti autenttisiin matkailuelämyksiin uskotaan tulevaisuudessa
- Omatoimimatkoille suunnattuja palveluja ja tuotteita kaivataan

3 Tiedonvälitys ja osaamisen lisääminen

Valtakunnallinen kylämatkailuhanke on järjestänyt useita tilaisuuksia ja tapahtumia pilttikyläverkostolle. Tavoitteena on ollut matkailualan osaamisen lisääminen ja kylien verkostoitumisen tukeminen. Tavoitteena on ollut myös jakaa tietoa ja käytäntöjä siitä, miten muualla toimitaan. Hankkeen aikana järjestettiin myös benchmarking-matka Irlantiin jossa tutustuttiin sikäläiseen kylämatkailukulttuuriin.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kylien kehittäjien tapaamiset

Hankkeen aikana on järjestetty kylien kehittäjille tilaisuuksia seuraavasti:

Pilottikylä	Ajankohta	Ohjelma
Sonka	16-17.12.2009	Fantasia joulunäytelmän ja kylämajoituksen tuotetestaus
Leineperi	18.2.2010	Suomalainen kylämatkailumalli
Niinisaari	13-14.01.2011	Valmismatkalaki, Niinisaaren kylämatkailutuotteen tuotetestaus
Kalkkinen	12.4.2011	Arvonlisäveron käytäntö yhteistuotteissa, tuotteiden hinnoittelu & kannattavuus
Velkua	25-26.05.2011	Tarinyöpajat, "Loch Linnchen lokikirjan salaisuus" -tuotteen tuotetestaus
Killinkoski	7.6.2011	Siistit kylät -kyläkierron
Syvänniemi	14-15.09.2011	Tarinyöpajat, Lauttaretki Kuttajärven maisemissa -tuotteen tuotetestaus
Lohjan Saaristo	19-20.4.2012	Uusi kuluttajaturvallisuuslaki; Hermalan Kylän Pidot -tuotteen tuotetestaus

Valtakunnalliset kylämatkailuseminaarit

Hanke on järjestänyt vuosittain valtakunnallisen kylämatkailuseminaarin johon on kutsuttu matkailualan vahvoja asiantuntijoita luennoitsijoiksi. Seminaarit on järjestetty hankkeen läheisten yhteistyökumppaneiden kanssa: mm. Lomalaidun ry, Matkailun teemaryhmä, OutdoorsFinland-hanke ja MEK.

Valtakunnalliset kylämatkailuseminaarit järjestettiin seuraavasti:

Paikkakunta	Ajankohta	Hlö määrä	Teema
Syvänniemi	02-03.06.2009	34	Kyläteeman kirkastaminen
Peräseinäjoki	29.10.2009	80	Kylämatkailun toimintamalli
Vuonilahti	18-19.05.2010	60	Kestävä kehitys
Himos	26-27.10.2010	77	Markkinointiyhteistyöllä tulosta
Mustio	02-03.11.2011	63	Löydä oikeat jakelutiet kansainvälisille markkinoille

Palaute- ja seuranta järjestelmä

Hankesuunnitelman mukaisesti tavoitteena oli luoda järjestelmä, joka tukee kylämatkailun kehittämis- ja tuotekehitystyötä. Syksyn 2009 aikana kartoitettiin olemassa olevia sähköisiä järjestelmiä. Projektipäällikkö testasi kolmen kansainvälisen yrityksen tarjoamia valmiita järjestelmiä ja niiden soveltuvuutta kylämatkailun käyttöön. Tarjouskilpailun jälkeen hanke teki yhteistyösopimuksen Webropol Oy:n kanssa.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Yhteistyösopimuksen mukaisesti järjestelmä pyrittiin saamaan koordinaatiohankkeen lisäksi käyttöön kaikkiin pilottikyliin. Syksyllä 2009 järjestelmää testattiin mm. asiakaspalautteen keräämiseen Peräseinäjoella järjestetystä valtakunnallisesta seminaarista sekä siihen liittyneestä tuotetestauksesta. Lisäksi järjestelmää testattiin Palvelua Sydämellä -valmentajien tuotetestauksessa Veskansan kylillä lokakuussa ja Songan kehittäjien tapaamisen yhteydessä joulukuussa. Järjestelmää lanseerattiin kylien käyttöön kevään 2010 aikana, mutta tavoitteena ollut kesän 2010 systemaattinen asiakaspalautteiden kerääminen peruutettiin projektipäällikön päätöksellä. Pääasiallinen syy oli pilottikylien vähäinen mielenkiinto systemaattiseen palautteen keräämiseen. Tähän haasteeseen on palattu useaan otteeseen hankkeen aikana, mutta toistaiseksi vain muutama pilottikylä käyttää järjestelmää systemaattisesti ja säännöllisesti.

Opintomatka Irlantiin 21–25.9.2010

Valtakunnallinen kylämatkailuhanke järjesti opintomatkan Irlantiin, Ballyhouraan 21.–25.9.2010. Matkaan osallistui 45 kylämatkailuverkoston yrittäjää ja kehittäjää eri puolilta Suomea. Matkan tavoitteena oli tutustua Irlannin tapaan toteuttaa kylämatkailua, valtakunnalliseen ja alueelliseen organisoitumiseen ja kylämatkailua tarjoaviin yrityksiin ja yhdistyksiin.

Matkan aikana tutustuttiin mm seuraaviin kohteisiin:

- Lough Gur -järvialue, tutustuminen arkeologisesti merkittävään alueeseen ja kylävierailu
- Mountain Bike Park, Ballyhoura Mountains
- Kilbehennyn kylä (tutustuminen kyläyhdistyksen ja - talon toimintaan)
- Bed & Breakfast, Newcastle West (yritysesittely)

Opintomatkan matkanjohtajina toimivat Susanna Kulmala ja Johanna Hietanen. Susanna Kulmala toteaa matkaraportin yhteenvedo-osiossa mm näin:

”Keskeisimpänä tuliaisena Irlannista on ajatus yhtenäisestä maaseutubrändistä, monen kehittäjäorganisaation tiiviistä yhteistyöstä yhteisen tavoitteen, elinvoimaisen maaseudun, eteen. Suomessa valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen kehitystyö tämän tehtävän eteen sisältää monia eri toimijoita ja organisaatioita. Tätä verkostoa on selkeästi tarve tiivistää ja selkeyttää jatkossa. Maaseudun tuotteiden ja palvelujen markkinoitiin on käytettävissä Suomessa vain vähän julkisia rahoja. Sen sijaan, että mietittäisiin näiden rahojen vähyyttä, pitäisi keskittyä niiden yhdistämiseen. Onko sitten ajatus yhtenäisestä suomalaisesta maaseutubrändistä turha? Onko meillä jo sellaisia aluebrändejä? Tarvitaanko yhtenäistä maaseutubrändiä?”

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:

Kuva 9. Lough Gur -järvialue

Hankkeesta tiedottaminen

Hankkeen toiminnasta on tiedotettu aktiivisesti koko projektin ajan. Pääasiallisia viestintäkanavia ovat olleet kylämatkailuhankkeen uutiskirjeet, ja Lomalaidun ry:n nettisivut www.lomalaidun.fi.

Hankkeen projektipäällikkö on tiedottanut kokemuksista ja käytänteistä, paitsi hankkeen omissa seminaareissa ja tapahtumissa, myös monissa muissa tilaisuuksissa ympäri Suomen mm.

- Matkailun teemaryhmän Roadshow, Kajaani 22.9.2009
- Paikalliskulttuuri elämään –seminaarissa, Oulu 15.6. 2010
- Matkailun teemaryhmän tilaisuudessa Matkailukehittäjien iltapäivä, Helsinki 28.9.2010
- Pomoväst ry:n Matkailuseminaarissa, Länsi-Uusimaa 20.10.2010
- Voimistuvat kylät –hankkeen Lapin aluetilaisuudessa, Levi 28.1.2011
- Infotilaisuudessa 23.2.2011 Lentiirassa
- Infotilaisuudessa 24.2.2011 Ruhtinansalmessa
- Infotilaisuudessa 25.2.2001 Vuokatissa
- Keuda Järvenpään matkailuoppilaille, Helsinki 4.4.2011
- MEKin tutkimus- ja tuotekehitysyksikön aluekoordinaattorikokous Helsinki 18.5.2011
- Mökkimatkailusta metsäkellintään -lehdistömatkalla 24.5.2011 Kalkkississa
- Comcot- hankeinfotilaisuudessa, Lohjan Saaristo 2.8.2011
- ProAgria Keskusten Liitto Matkailuneuvojen infopäivä, Vantaa 18.1.2012
- Matkailun teemaryhmä, Helsinki 26.3.2012

Mökkeilystä Metsäkellintään - Lehdistöpäivä pilottikylä Kalkkisiin

Hankkeen järjestämä lehdistöpäivä toteutettiin pilottikylä Kalkkisiin, 24.5.2011. Yhteistyökumppaneina järjestelyissä olivat Lomalaidun ry, ProAgria Keskusten Liitto, ja Matkailun teemaryhmä. Lehdistömatkan tavoitteena oli tuoda maaseutumatkailun ja kylämatkailun mahdollisuudet esiin, sekä tehdä tunnetuksi laatuohjelmia kuten Maakuntien Parhaat, Malo, Palvelua Sydämellä sekä Laatutonni. Lehdistömatkan konkreettisenä tavoitteena oli aikaansaada artikkeleita yleisölle sekä esittää uusia käyntikohteita vain muutaman tunnin automatkan päässä pääkaupunkiseudulta.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Lehdistöpäivän aikana tutustuttiin pilottikylä Kalkkisiin ja kyläyhdistyksen toimintaan ja kylän matkailuyrittäjiin Marttilan Tilaan ja Viinitila Pihamaahan.

Matkaan osallistui kaiken kaikkiaan 16 tiedotusvälineiden edustajaa.

Tiedotusvälineiden edustajia on aina kutsuttu paikalle hankkeen eri tapahtumissa. Kylämatkailuhankkeesta on kirjoitettu artikkeleita mm. seuraavissa lehdissä ja julkaisuissa:

- Uutispuuro -lehti 16.6.2010
- Maaseudun Tulevaisuus 1.10.2010
- JP Kunnallissanomat 11.10.2010
- Suomenselän Sanomat 28.10.2010
- Kuhmolainen, 25.2.2011
- Kainuun Sanomat 26.2.2011
- Ylä-Kainuu 1.3.2011
- Maaseutu Plus 3.3.2011
- Maaseudun Tulevaisuus 25.5.2011
- Maaseutu ja Matkailu 2/2011
- Päijät-Häme 7.9.2011
- Maaseutu ja Matkailu 1/2012

d. Aikataulu

Projektin alkuperäinen toteutusaikataulu oli 1.1.2009–31.12.2011. Hanke pääsi kuitenkin käynnistymään toden teolla vasta 1.4.2009. Syksyllä 2011 haettiin hankkeelle jatkoaikaa joten toimintaa jatkettiin 30.4.2012 saakka.

e. Resurssit

Hanketta on toteuttanut projektipäällikkö ja lisäksi on ostettu asiantuntijapalveluita tarpeen mukaisesti. Myös kirjanpitoalvelut on ostettu.

f. Toteutuksen organisaatio

Hanketta hallinnoi Lomalaidun ry, joka on valtakunnallisesti toimiva maaseutumatkailua ja -yrittäjyyttä kehittävä organisaatio. Jäseniä ovat Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Pro Agria Maaseutukeskusten liitto ry, Suomen 4H-liitto ry, Autoliitto ry, Agronomiliitto ry, Lomayhtymä ry ja Suomen Maaseutumatkailuyrittäjät ry.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Yhdistyksellä on hallitus, jonka puheenjohtajana on toiminut 1.1.2012 alkaen Minna-Mari Kaila, MTK, ja varapuheenjohtajana Rauno Koitermaa, Lomayhtymä ry. Lomalaidun ry:n osa-aikaisena toiminnanjohtajana on Kimmo Aalto.

Hankkeen ohjausryhmän kokoonpano:

Aalto Kimmo, toiminnanjohtaja, Lomalaidun ry

Hentinen Liisa, tuoteasiantuntija, MEK

Jyllilä Sanna, projektikoordinaattori, Peräseinäjoen kylämatkailuhanke 2, Seinäjoen Matkailuyrittäjät ry (31.12.2011 asti)

Kivinen Virpi, puheenjohtaja, Suomen Maaseutumatkailuyrittäjät ry

Martikainen Reijo, Matkailun teemaryhmän puheenjohtaja, Maaseutupolitiikka YTR

Niemi Risto-Matti, pääsihteeri, Suomen Kylätoiminta ry

Nordström Synne, projektipäällikkö, Lomalaidun ry (16.8.2010 alkaen)

Nätti Miia, kehityspäällikkö, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry

Paavilainen Olavi, projektipäällikkö, Ypäjän kunta

Palviainen Soila, 1.4.2009–31.12.2010, yrittäjä, Matkailu- ja ympäristövalmennus Entra Ky. 1.1.2011 alkaen projektipäällikkö, Culture Finland, MEK

Partanen Eeva, toimitusjohtaja, Maaseutuhotelli Eevantalo

Viertola Paula, Lomalaidun ry (Lomalaidun ry:n hallituksen puheenjohtaja 31.12.2011 asti)

Hämeen ELY-keskuksen edustaja, Kukkonen Timo

Hankkeen valtakunnallisesta toteuttamisesta on vastannut hankkeen hallinnoija Lomalaidun ry ja käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta yhdistyksen palkkaama projektipäällikkö. Toimenpiteiden toteutumisesta kylissä ovat vastanneet kyläkoordinaattorit ja paikalliset hankkeet. Paikallisia hankkeita on syntynyt yhteistyössä kylissä toimivien yritysten, yhdistysten ja toimintaryhmien kanssa.

Kyliä kehittäminen määrätietoisesti on edellyttänyt paikallista hanketoimintaa ja paikallisen kyläkoordinaattorin, joka toimii myös hankevetäjänä. Kyläkoordinaattori toimii vahvana linkkinä kylän, kylätoimijoiden ja projektipäällikön välillä. Kylän kehittämisen kannalta kyläkoordinaattorin rooli ja toimintatapa osoittautui erittäin tärkeäksi. Kyläkoordinaattorin vastuu ja sitouttaminen valtakunnallisen hankkeen suuntaan olisi heti hankkeen alusta alkaen pitänyt selkeyttää ja tuoda tarkemmin esille.

g. Kustannus ja rahoitus

Hankkeen kokonaiskustannusarvio kolmelle vuodelle oli 379 980. Hanke on sataprosenttisesti rahoitettu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnallisesta osiosta.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Hankkeen toteutuneet kustannukset on esitetty alla olevassa taulukossa!

Hankkeen toteutuneet kulut	2009	2010	2011	1.1.- 30.4.2012	YHTEENSÄ
PALKKAUSKULUT	42 510,41	71 009,71	54 274,70	19 500,85	187 195,67
OSTOPALVELUT JA PALKKIOT	20 879,64	27 509,55	42 418,00	2316,49	93 123,68
VUOKRAT	3 449,07	5 434,75	4 484,68	1 554,56	14 923,06
KOKOUSPALKKIOT (ohjausryhmän yrittäjäjäsenet)	400	600	200	0	1200
KOTIMAAN MATKAKULUT	8 813,63	14 616,53	12 076,78	1 589,45	37 096,39
ULKOMAAN MATKAKULUT	0	1 185,00	0	0	1 185,00
MUUT KUSTANNUKSET	4 493,70	9 041,02	6 783,18	2 168,82	22 486,72
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	80 546,45	129396,6	120 237,34	27 130,17	357 310,52

h. Raportointi ja seuranta

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana yhteensä 10 kertaa. Hankkeen viimeinen ohjausryhmäkokous pidettiin 23.3.2012.

Hankkeen hallinnoija, Lomalaidun ry:n hallitus on seurannut projektin etenemistä kokouksissaan. Kokouksissa hankkeen toimintaa ja kehitystä on esitelty säännöllisesti.

Hankkeen etenemisestä on tiedotettu mm. Lomalaidun ry:n nettisivuilla ja Matkailun teemaryhmän nettisivujen ja muun tiedottamisen osana. Hankkeen toimenpiteistä ja saavutuksista tiedotetaan myös vuosittaisissa seminaareissa ja kylien kehittäjien tapaamisissa.

Hankkeesta on raportoitu rahoittajalle rahoittajan tukipäätöksen mukaisesti. Maksatus on haettu kolme kertaa vuodessa.

i. Toteutusoletukset ja riskit

Samat haasteet ovat toistuneet koko hankkeen toiminnan aikana; kaikilla kylillä ei ole ollut mahdollisuutta osallistua kehittämistyöhön haluamallaan tavalla. Suomi on iso

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

maa ja vaikka verkostoitumistilaisuudet on aina pyritty pitämään vuorotellen ja oikeudenmukaisesti eri puolilla Suomea, tilaisuuksiin on pääasiallisesti aina osallistuneet samat aktiiviset kylät.

Kuitenkin on huomattu, että uusi kiinnostus on heräämässä uudelleen kyliin jossa kylämatkailun kehittämisen osalta on ollut pitkään hiljaista. Kylämatkailun kehittäminen on pitkäjänteinen ja aikaa vievä prosessi eikä oikotietä valmiiseen malliin ja suuriin asiakasmääriin ole.

Valtakunnallisen hankkeen mahdollisuudet vaikuttaa kylän varsinaiseen kehittämistyöhön ja toimintaan paikan päällä ovat kuitenkin rajallisia. Näin ollen pilottikylän yhteys henkilön, kyläkoordinaattorin, rooli ja toiminta kylän ja valtakunnallisen hankkeen onnistumisen kannalta on ratkaiseva. Osalla on selkeästi ollut haasteita tiedottamisessa valtakunnalliselle hankkeelle. Jossain pilottikylässä yhteyshenkilö lopetti, eikä uutta ilmoitettu tilalle. Lisäksi oli yhteyshenkilöitä jotka resurssien puutteessa halusivat luopua tehtävästä ja siirtää vastuun jollekin toiselle.

Toinen syy joidenkin kylien passiivisuuteen on yksinkertaisesti siinä että valtakunnallinen kylämatkailuhanke ei ole pystynyt tuomaan sitä lisäarvoa, mitä kylä alun perin lähti hakemaan. Odotukset saattoivat olla väärät tai liian korkealla. Valtakunnallinen kylämatkailuhanke ei myöskään ole voinut yksin resurssoida kylien tuotteistusprosessia ja kehitystä, tai tarjota suoria resursseja investointeihin ja matkailun markkinointiin. Tämä tosiasia on eräille pilottikylille tullut pettymyksenä.

3.3. Yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyökumppanina laaja maaseudun kehittäjäverkosto

Hanke on toteutettu tiiviissä yhteistyössä Lomalaidun ry:n jäsenjärjestöjen kanssa, kuten esimerkiksi Suomen maaseutumatkailuyrittäjät ry, ProAgria, MTK, Matkailun teemaryhmä, Matkailun edistämiskeskus sekä matkailun markkinointia ja myyntiä tekevien organisaatioiden kanssa. Hanke toimi myös tiiviissä yhteistyössä eri valtakunnallisten hankkeiden kanssa, kuten OutdoorsFinland, ja CultureFinland -koordinaatiohankkeiden kanssa.

Valtakunnallinen hanke on tehnyt tiiviisti yhteistyötä pilottikyliä alueellisten ja paikallisten kehittämishankkeiden kanssa, mm.:

- Kylämatkailun kehittämishanke I 1.1.2009–30.6.2010, Peräseinäjoki
- Kylämatkailun kehittämishanke II 1.7.2010–30.04.2012, Peräseinäjoki
- Ypäjän kylämatkailuhanke 1.9.2009–31.1.2012
- ”Karun kaunis Lentiira” -hanke, 2.6.2009–30.6.2011, Kuhmon korpikylät

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

- ”Luontoliikunnan kehittäminen ja tuotteistaminen” -hanke, 6.4.2009-31.3.2010, Syvänniemi
- Loch Linnhe lokikirja -hanke, 1.10.2010-30.5.2011, Velkua
- Connected Mobile Communities in the Northern Periphery, 1.9.2009-31.10.2012, Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto
- Tulevaisuuden Älykylä -hanke, 1.10.2009-30.9.2012, Ruhtinansalmi
- Käy kylässä -hanke, 1.11.2009-1.11.2012, Virrat, Killinkoski
- Kalkkisten kylämatkailuhanke 1.4.2011-31.12.2012
- COMCOT -hanke, (Yhteisölähtöinen kehittäminen luontomatkailualueiden kilpailukyyn edistäjänä), 1.11.2010-31.10.2013, Lohjan Saaristo

3.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Kylämatkailu innostaa & kiinnostaa maaseudun kyliä

Hanke on osoittautunut mielenkiintoiseksi ja tarpeelliseksi tavaksi kehittää kylämatkailua. Kylissä on selvästi kasvanut innostus matkailun kehittämiseen ja kehittämistyön odotetaan jatkuvan. Kylämatkailun kehittäminen on edellyttänyt sekä kylän sisäisen verkoston kokoamista että yhteisen toimintamallin luomista ja lisäksi tavoitteellisen, kylän resursseihin sopivan toimintasuunnitelman tekemistä.

Kylien mahdollisuudet saada resursseja (henkisiä ja taloudellisia) pitkäjänteiseen kehittämistoimintaan on osoittautunut pulmalliseksi. Tarkoitus oli, että kylien kehittämisen tueksi syntyisi joko paikallisia tai alueellisia hankkeita. Näitä ei ole kaikilla alueilla syntynyt, vaan kehitystyö on jäänyt pääosin kyläkoordinaattorin ja vapaaehtoistoimijoiden varaan. Muutamassa pilottikylässä käynnissä olleelle kehittämishankkeelle ei ole saatu jatkoaikaa. Hankkeen aikana on myös selvästi todettu, että osa pilottikylistä ei oikeastaan lainkaan sitoutunut kehittämistyöhön ja laadittuja toimintasuunnitelmia ei ole toteutettu. Pilottikylien kehitystyö on tämän vuoksi hyvinkin erilaisessa vaiheessa. Kylien matkailulliset mahdollisuudet vaihtelevat matkailuyritysten määrän ja laadun osalta.

Kylämatkailun kehittämismallin luomiseksi on pilottikylille luotu yhteiset säännöt ja matkailukylän kriteeristö edelleen jalostettaviksi. Hanke on tuottanut kylien tueksi tuotekehityksen ja matkailijavolyymien seurannan välineitä, joiden käyttöön kylät ovat hyvin eri tavalla tarttuneet.

Kolmen kylämatkailun kehittämisvuoden aikana on tunnistettu kylämatkailun suuret mahdollisuudet. Kiinnostus kylämatkailuun on lisääntynyt valtakunnallisesti. Alueellisia hankkeita ja projekteja aiheen tiimoilta on syntynyt eri puolilla Suomea, ja yhteistyötä tehdään kansainvälisestikin.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Kansainvälisessä matkanjärjestäjäworkshopissa (MATKA2011) kävi ilmi suuri kansainvälinen kiinnostus maaseutukylien matkailutarjontaan. Haasteeksi on osoittautunut kysyntään vastaaminen ja konkreettisten myytävien tuotteiden ja jakelukanavien puute sekä liian vähäinen yhteistoiminta alueen muiden toimijoiden kanssa. Matkailumarkkinoitiin ei myöskään ole kylissä resursseja. Hankkeen väliarvioinnissa nousi vahvasti esille tuotekehityksen tuen tarve, jota hankkeen jatkolta erityisesti odotetaan. Tuotteistusprosessin läpikäyminen ideoinnista toteutukseen on ensimmäistä kertaa kylämatkailun kehittämistyöhön osallistuvilla haasteellinen ja aikaa vievä prosessi.

Kolmen vuoden hankkeen jälkeen voidaan todeta, että kehitystyö on vasta alussa ja isot ponnistukset ovat edessä. Kehittämistoiminta on lähtenyt liikkeelle ja sen merkitys on ymmärretty. Kylien sisäisiä verkostoja on saatu rakennettua, kylän kehitystä on herätetty ajattelemaan ja toimintaympäristöön liittyviä kehittämiskohteita on tunnistettu. Kylämatkailun ja kylien tunnettuus on lisääntynyt; tapahtumia ja tuotteita on saatu aikaan. Kaikkia hankkeen aikana ideoituja/suunniteltuja matkailutuotteita ei ole tuotetettu, eivätkä ne ole siitä syystä ”myyntikunnossa”.

Hankkeen laaja väliarviointi

Kesän 2011 aikana toteutettu laaja hankkeen väliarviointitutkimus osoitti myös että kiinnostus kylämatkailuun ei ollut hiipunut hankkeen aikana mihinkään, vaan mielenkiinto ja toive oman kylänsä matkailullisen identiteetin löytämiseksi ja vahvistamiseksi on kasvanut jatkuvasti.

Väliarvioinnin suorittanut Ramboll Management Consulting toteaa raportissaan mm:

”Valtakunnallisen kylämatkailuhankkeen vaikuttavuuden muotojen arviointi näyttää olevan vielä liian aikaista. Kyliin on syntynyt kehittämismyönteisyyttä, osaamista ja innostusta, mutta tämän muuttuminen konkreettiseksi matkailua kehittäväksi vaikuttavuudeksi edellyttää pitkäjänteistä työtä. Pilottikyläverkoston toiminta ei ole vielä onnistunut synnyttämään vaikuttavuutta toivotulla tavalla. Kylien sitoutumista kohtaan osoitetaan kritiikkiä sekä muiden kylien että hankkeen sidosryhmien tahoilta. Osa kylistä myös kokee, etteivät heidän odotuksensa toimintaa kohtaan ole vielä täyttyneet.”

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Rambollin selvityksen mukaan on tärkeätä havaita, että osa toimintaa tuntevista henkilöistä kokee kylämatkailun käsitteen edelleen epäselväksi. Onko oikea kehittämiskohde kylä, jokin tietty tuote vai mahdollisesti yksittäinen yritys? Tähän liittyen hankkeen kokonaisvaikuttavuuden kannalta keskeiseksi tunnistettava kylämatkailun brändi on asia, jonka kehittämiseen kannattaisi panostaa.

Väliarvioinnissa todetaan myös että valtakunnallinen kylämatkailuhanke on tarjonnut tukea tuotekehittelyyn ja se on luonut joihinkin kyliin edellytyksiä matkailun kehittämiseksi, mutta se, miten tätä mahdollisuutta onnistutaan hyödyntämään, on vielä epävarmalla pohjalla. Hankkeen toivotaankin tulevaisuudessa keskittyvän tukemaan pilottikyliä tuotekehityksessä ja markkinanäkyvyyden luomisessa.

Kyselyn mukaan kylämatkailuhankkeen onnistuneimmiksi koordinaation muodoiksi nostettiin viestintä ja koulutukset. Kylämatkailuhanke on myös, kyselytulosten mukaan, pätistanut kyliä kehittämistyöhön sekä tuonut rohkeutta ja ideoita toimintaan. Kylät ovat onnistuneet tekemään kehittämissuunnitelmia ja luomaan kehittämisverkostoja. Tunnetuus on myös lisääntynyt.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

4 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Kolme vuotta on osoittautunut liian lyhyeksi ajaksi. Kylien järjestäytyminen verkostoksi ja aktiivisten henkilöiden löytäminen, kylän matkailuteeman kirkastaminen, kylän matkailutuotteiden kehittäminen, laatukriteerien laatiminen, tuotetestaus ja oikeiden jakelukanavien löytäminen vaativat useamman vuoden ajan kehittämistyötä. Useassa pilottikylässä jatkohanke nähdään erittäin tärkeänä kylän kehittämistyön jatkumiselle.

Pääosin kylien kehittämistyö tehdään paikallisesti kylissä, mutta valtakunnallista koordinaatiota tarvitaan kehittämisen moottorina, suunnan näyttäjänä ja kylien verkostona, jossa hyviä käytäntöjä vaihdetaan, yhteistä osaamista lisätään ja voidaan luoda ja sitoutua yhteisiin kiertomatka- ja muihin tuotteisiin.

Maaseutumatkailulle on olemassa selvää kiinnostusta ja kysyntää sekä kotimaassa että erityisesti ulkomailla, Suomen tärkeimmillä markkina-alueilla. Tämä käy ilmi Matkailun edistämiskeskusten tekemistä selvityksistä ja tutkimuksista muun muassa Ranskan, Saksan ja Venäjän markkinoilla. Kiinnostus on käynyt ilmi myös koordinaatiohankkeen yhteydenpidossa ulkomaisiin matkanjärjestäjiin. Kiinnostukseen ja potentiaaliseen kysyntään vastaaminen ja sen muuttaminen kaupaksi edellyttää pitkäjänteistä kylien matkailun kehitystyötä, erityisesti eri asiakasryhmille suunniteltujen ja myös kyliä yhdistävien tuotteiden ja kiertomatkatuotteiden kehittämistä ja yhteistyökumppaneiden löytämistä.

Kylämatkailun kehittämistyön jatkamisella voidaan vahvistaa ja konkretisoida omalta osaltaan monia Suomen maakuva, matkailua ja maaseudun kehittämistä varten laadittuja ohjelmia ja näiden tavoitteita.

Matkailun kansainväliset trendit nostavat esiin sellaisia kysyntätekijöitä (luonto, terveys, turvallisuus, rauhallisuus, hiljaisuus, väljyys, kulttuuri, hyvinvointi), jotka ovat myös kylämatkailun vahvuuksia ja joiden kokemiseen kylässä matkailu antaa aidon mahdollisuuden. Kylämatkailu voi olla myös moottori, joka edesauttaa paikallisen kulttuurin esiin nostoa ja vahvistumista.

Maaseutumatkailussa Suomen kyliin on paljon mahdollisuuksia. Suuria kompastuskiviä ovat kuitenkin tiedon saannin ongelmat ja myytävien tuotteiden puute, myynnin ja markkinoinnin organisoiminen ja toteutus. Asiakkaat eivät löydä tietoja eivätkä tuotteita. Matkailun tilastointi (mm. asiakastytyväisyyden seuranta, myynnin volyyymi) on puutteellista, laatutaso vaihtelee ja tuotteita hinnoitellaan ”alakannttiin”. Tähän tarvitaan edelleen matkailualan osaamisen lisäämistä, uusia yhteistyöverkostoja, kansainvälisyyttä edistävää ohjausta ja konkreettisten laatukriteereiden implementointia.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

Teemapohjaisen kylämatkailun kehittäminen – valtakunnallinen koordinaatiohanke II, 2012 -2014

Lomalaidun ry:n syksyllä 2011 valmisteleva kylämatkailun jatkohanke valittiin loppuvuodesta 2011 valtakunnallisesti rahoitettaviin hankkeisiin. Toiminta alkaa heti nykyisen hankkeen päätyttyä 1.5.2012. Tulevan kesän ja syksyn aikana haetaan lisää sitoutuneita kyliä mukaan. Positiivista on, että suuri osa nykyisistä pilottikylistä haluaa jatkossakin olla mukana kylämatkailun kehittämisessä.

Valtakunnallinen kylämatkailun koordinaatiohanke II jatkaa kylien matkailun kehittämistyön koordinoitua ja tukemista. Lähtökohtana on jatkaa kylien kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kehittämistä. Hankkeessa yhdistetään kylien kehittämisen ja matkailun kehittämisen osaaminen ja otetaan huomioon kestävän kehityksen kaikki ulottuvuudet.

Kehittämisen painopisteet ovat: 1) Kylän toimintamallin rakentaminen; haetaan kylille hyviä yhteistyötapoja ja kumppaneita kylien sisällä ja kesken, 2) Kylämatkailutuotteiden kehittäminen; laadukkaiden ja kysyntää vastaavien matkailutuotteiden kehittäminen eri teemalla, valtakunnallisten kiertomatkatuotekonseptien rakentaminen kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille, 3) Kylämatkailutuotteiden saatavuuden ja tunnettuuden lisääminen; valmiita tuotteita ohjataan oikeille jakelukanaville, kartoitetaan yhteistyömahdollisuuksia kansainvälisten matkanjärjestäjien kanssa, 4) Tiedonvälitys ja osaamisen lisääminen; matkailualan tietotaidon lisääminen, kansainvälisyyttä edistävää ohjausta ja tehokas tiedottaminen.

Kylämatkailuun liittyen tunnustetaan selkeä potentiaali, mutta kylämatkailukonseptin rakentaminen ja kylämatkailutermin tunnettuuden lisääminen vaatii paljon työtä ja johdonmukaista etenemistä. Jatkohankkeessa keskitytään laatuun ja sellaisiin toimijoihin kylissä, joilla on todella mahdollisuuksia kehittää matkailua. Matkailutoimintaan panostavat kylät voivat liittyä mukaan valtakunnalliseen kehittämistyöhön koko jatkohankkeen toimintakauden aikana, mutta mukanaolo edellyttää sitoutumista ja toimenpiteiden noudattamista.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

LIITE

OHJAUSRYHMÄN LAUSUNTO HANKKEESTA:

Teemapohjaisen kylämatkailun kehittäminen – valtakunnallinen koordinaatiohanke I on tehnyt urauurtavaa perustyötä sellaisella matkailun kehittämisen alueella, jolla kukaan muu ei aikaisemmin Suomessa ole toiminut. Hankkeen kunnianhimoisten tavoitteiden ja toiminnan sisällön jäsentyminen tuloksia tuottavaksi vei ehkä enemmän aikaa, kuin mitä alun perin ajateltiin. Hankkeeseen lähteneet pilottikylätkin olivat omissa kehitysprosesseissaan ja matkailun kehittämisen tavoitteissa ja osaamisessa eritasoisempia kuin, mitä alkukartoituksen pohjalta osattiin odottaa. Hankkeelle saatu jatko aika on aivan välttämätön, kolme vuotta on tämän tyyppiselle kehitystyölle aivan liian lyhyt aika. Hankkeen vetäjän vaihtuminen kesken hankekauden aiheutti luonnollisesti oman viiveensä hankkeen sujumisessa.

Hankkeen merkittävimpiä aikaansaannoksia/tuloksia ovat innostuksen syttyminen kylämatkailun kehittämiseen, kylien matkailun kehittämisen eri tasot tai asteet, kehittämissuunnan kipupisteiden tunnistaminen etenkin kylä-paikallistasolla ja ammattimaisen kehittämissuunnan tarpeen tunnistaminen. Hankkeessa on toimittu tehokkaasti ja luovasti, aktiiviset kylien toimijat ja yrittäjät ovat niin halutessaan saaneet hankkeen eri tilaisuuksista ja toiminnasta sekä virikkeitä että ammatillisesti matkailua kehittäviä työvälineitä ja erittäin arvokkaita verkostoja. Hankkeen vetäminen ja johtaminen on ollut ammattitaitoista. Hankkeen väliarvioinnin anti oli erittäin arvokasta.

Kylätasolta katsottuna koordinaatiohanke ei riittävästi onnistunut puhuttelemaan matkailuyrittäjiä, ja se näkyi esimerkiksi haluttomuudessa osallistua erilaisiin tilaisuuksiin, kuten koulutuksiin ja seminaareihin. - Asiaa voisi ehkä hieman auttaa, mikäli jatkohankkeen ohjausryhmässä olisi enemmän yrittäjiä kuin erilaisia kehittäjiä ja virkamiehiä.

Yhteenvedon voidaan todeta että hanke tarjosi hyviä työkaluja ja edellytyksiä kylämatkailun valtakunnalliseen ja kyläkohtaiseen kehittämiseen.

Syntyneet ja saadut tulokset alueellisesti ja kyläkohtaisesti riippuvat ja vaihtelevat suuresti

- Kylien matkailullisesta kehitystilanteesta, resursseista (avainhenkilöt, yhdistykset, matkailuyritykset)
- Aktiivisuudesta, asenteesta ja aidosta kyvystä yhteistyöhön sekä kylän sisällä että toiminnassa ulospäin, keskeisiin sidosryhmiin, syntyneeseen kylämatkailuverkostoon jne.